

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

บทสรุปผู้บริหาร
(Executive Summary)

ชื่อโครงการวิจัย

การพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการเพื่อการเรียนรู้ทางธรรมชาติ
จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากทัศนะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สู่อการเป็นอุทยาน

แห่งชาติที่ยั่งยืน : กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี
ประเทศไทย

Developing Management Competency toward Natural Learning of
Ecotourism from Stakeholder's Perspectives Enhancing Sustainable
National Park : Case study of Kaeng Krachan National Park,
Phetchaburi Province, Thailand

ผู้ดำเนินการวิจัย รองศาสตราจารย์ ศิริวรรณ เสรีรัตน์
อาจารย์นงลักษณ์ โพธิ์ไพจิตร

ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ สุพาดา สิริกุตตา

หน่วยงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ปี พ.ศ. 2556

ความเป็นมาและความสำคัญ

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ ก็เพื่ออนุรักษ์ธรรมชาติ ได้แก่ สัตว์ป่า พืชพรรณ และความงดงามของธรรมชาติ รวมทั้งเป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุกรรมที่สำคัญ เป็นแหล่งที่มีคุณค่าทางด้านนันทนาการของประชาชน เพื่อการท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ ตลอดจนเพื่อเป็นแหล่งของการศึกษาค้นคว้าวิจัย อุทยานแห่งชาติเป็นพื้นที่ที่ช่วยรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความมั่นคงแก่กระบวนการทางอุทกวิทยา ช่วยป้องกันการพังทลายของดิน ช่วยควบคุมสภาพภูมิอากาศ ช่วยรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมต่อสิ่งมีชีวิต ช่วยคุ้มครองรักษาระบบนิเวศ ให้ได้ผลผลิตที่ยั่งยืน

อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ถือว่ามีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ มีความหลากหลายทางชีวภาพมีความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์ป่าและป่าไม้และพันธุ์พืชเหมาะสมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์และแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติที่สำคัญ ซึ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียควรต้องร่วมมือกันในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทางธรรมชาติจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้คณะผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงกลยุทธ์การพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการเพื่อการเรียนรู้ทางธรรมชาติ จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากทัศนะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สู่การเป็นอุทยานแห่งชาติที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

เพื่อการพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการเพื่อการเรียนรู้ทางธรรมชาติจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากทัศนะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สู่การเป็นอุทยานแห่งชาติที่ยั่งยืน : กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยอาศัยข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4 กลุ่ม ประกอบด้วย (1) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานและเขาพระเนินทุ่ง จำนวน 20 คน (2) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 คน (3) ภาคชุมชน จำนวน 5 คน (4) นักท่องเที่ยว จำนวน 5 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 40 คน

ผลการวิเคราะห์

กลยุทธ์การพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสู่การเป็นอุทยานแห่งชาติที่ยั่งยืน ดังนี้

1. การพัฒนาเชิงอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานมีความหลากหลายทางชีวภาพทั้งด้านป่าไม้และสัตว์ป่า ให้มีความเหมาะสมที่จะได้รับการประกาศเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติจากองค์การยูเนสโก (UNSECO) โดยอุทยานฯ ดำเนินงานด้านการดูแลรักษาและปลูกเสริมเพื่อฟื้นฟูพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม ปราบปรามการล่าสัตว์ป่า ป้องกันไฟป่า โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ในการดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์ เช่น ปลูกป่า สร้างฝาย ทำโป่ง แจ้างเบาแสการ ลักลอบตัดไม้และล่าสัตว์ป่า เป็นเครือข่ายราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รสทป.) เป็นต้น ด้านการบริหารจัดการอุทยานให้เกิดประสิทธิผล อุทยานฯ มีการสร้างเครือข่ายกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในและนอกพื้นที่มาอย่างต่อเนื่อง ทั้งภารกิจหลักด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ป่าแก่งกระจาน และภารกิจด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ของอุทยานฯ จึงต้องได้รับการอบรมทั้งด้านการลาดตระเวนพื้นที่ป่า การสื่อความหมายและนันทนาการ รวมทั้งการให้บริการที่ดีแก่นักท่องเที่ยวด้วย งบประมาณที่ใช้ในการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวมาจากรายได้จากการท่องเที่ยว อุทยานฯ ได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานไว้รองรับนักท่องเที่ยว เช่น บ้านพัก ลานกางเต็นท์ที่ บ้านกร่างหรือพะเนินทุ่ง แต่สิ่งที่ควรปรับปรุงคือเรื่องห้องน้ำและน้ำใช้สำหรับนักท่องเที่ยวสำหรับการบริหารจัดการนั้นชุมชนและหน่วยงานในท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมโดยเป็นคณะกรรมการอุทยานฯ แต่อาจยังไม่ได้มีบทบาทในการจัดการมากนัก

2. การดำเนินงานของอุทยานฯ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนนั้น ทั้งเจ้าหน้าที่และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ช่วยกันดูแลด้านสิ่งแวดล้อมและปกป้องผืนป่าแก่งกระจานมาโดยตลอด แต่ก็ยังพบว่ามีบุคคลบางกลุ่มที่ลักลอบเข้ามาตัดไม้และล่าสัตว์ซึ่งจะเป็นชาวบ้านหรือนายพรานที่รับจ้างกลุ่มนายทุนมาอีกต่อหนึ่ง ในขณะที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและผืนป่า และได้รับประโยชน์จากการที่อุทยานฯ ให้บริการด้านการท่องเที่ยว เช่น มีรายได้จากการประกอบธุรกิจร้านอาหาร ให้บริการที่พักหรือโฮมสเตย์ ให้บริการรถรับจ้างหรือเรือนำเที่ยว เป็นต้น แต่ถ้าเป็นในด้านของการจำหน่ายสินค้าที่ระลึกหรือผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่นยังต้องได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเรื่องการตลาดให้กับชาวบ้าน ส่วนการดำเนินงานด้านสังคมและวัฒนธรรมนั้นในพื้นที่ของอุทยานฯ จะมีชุมชนบ้านโป่งลึกและบ้านบางกลอยอาศัยอยู่ สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวและเรียนรู้ด้านวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยง-กะหร่างได้ อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะ

ให้ความสนใจท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานฯ มากกว่าเข้าไปเที่ยวในแหล่งชุมชน ทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวไม่กระจายไปยังชุมชนเท่าที่ควร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวควรประชาสัมพันธ์หรือจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสธรรมชาติ ทำกิจกรรมด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการเรียนรู้ด้านวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นของชุมชนไปด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำการวิจัยครั้งต่อไปนั้นคณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในประเด็นการวิจัยต่อไปนี้

1. พฤติกรรมการท่องเที่ยวแบบอาสาสมัครของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ
2. การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
3. ศักยภาพของการท่องเที่ยวบริเวณพื้นที่ชายแดนของประเทศไทย